

## مطالعه تطبیقی میزان رضایت اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی از شبکه‌های اطلاع‌رسانی این دانشگاه‌ها

فریبا شیردل<sup>۱</sup>

### چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان رضایت اعضای هیئت علمی دو دانشگاه مورد مطالعه و به منظور مطالعه نقاط قوت و ضعف شبکه‌های اطلاع‌رسانی آنها انجام گرفته است. جامعه مورد مطالعه شامل ۱۵۵۸ نفر اعضای هیئت علمی شاغل به تدریس در زمان تحقیق بوده که ۲۰ درصد آنها به صورت تصادفی و براساس حجم فراوانی در دانشکده‌های مختلف به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند. روش تحقیق پیمایشی تحلیلی است و اطلاعات از طریق پرسشنامه جمع‌آوری شده است. یافته‌ها حاکی از آن است که جامعه مورد مطالعه در هر دو دانشگاه برای ارتقای کیفیت آموزش و تدریس از این شبکه‌ها استفاده کرده‌اند؛ از میان انواع مدارک، کتاب در دانشگاه شهید بهشتی و گزارش‌های پژوهشی در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی بیشتر مورد جست‌وجو بوده است؛ در هر دو دانشگاه بیشترین مقدار اطلاعات دریافتی را کتابشناسی‌ها تشکیل می‌دهند و بیش از نیمی از منابع مطالعاتی مورد نیاز جامعه آماری توسط شبکه‌ها تأمین می‌شود که موجب جلب رضایت بیش از ۵۰ درصد جامعه شده است. براساس یافته‌های فوق فرضیه این پژوهش مبنی بر اینکه "بیش از ۵۰ درصد اعضای هیئت علمی جامعه‌های مورد مطالعه برای تأمین اطلاعات مورد نیاز خود از شبکه‌های اطلاع‌رسانی رضایت دارند" تأیید می‌شود. بیش از ۵۰ درصد این افراد با نحوه کار با شبکه آشنایی داشته و از نحوه دسترسی به اطلاعات راضی بوده‌اند و شبکه فوق را بدون اعمال محدودیت‌های زمانی و مقررات اداری تشخیص داده‌اند. پایگاه‌های موجود بر روی لوح‌های فشرده در هر دو دانشگاه دارای بیشترین متقاضی و کتابخانه‌ها پرمراجعه‌ترین مکان برای استفاده از شبکه عنوان شده‌اند.

### کلیدواژه‌ها

اعضای هیئت علمی، شبکه اطلاع‌رسانی، دانشگاه

۱. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی

## مقدمه

امروزه در زمینه اطلاعات و فناوری اطلاع‌رسانی با طیفی از تعابیر گسترده مواجه هستیم. فناوری‌های جدید ارتباطی و اطلاع‌رسانی نقش عمده‌ای در توسعه علمی و تحقیقاتی و ارتقای کیفیت آن دارند. اطلاع‌رسانی، انتقال سریع، جامع، دقیق، و مفید اطلاعات به کاربران تعریف می‌شود. یکی از مناسب‌ترین ابزارها برای این کار شبکه‌های اطلاع‌رسانی هستند که با استفاده از رایانه امکان پردازش انبوهی از اطلاعات را در زمان کوتاهی فراهم می‌کنند. اهمیت شبکه‌های اطلاع‌رسانی در افزایش سطح بهره‌وری اطلاعات و امکان استفاده از تمامی منابع اطلاعاتی موجود در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی است. این شبکه‌ها ابزار جمع‌آوری، نگهداری و سازماندهی، بازیابی، و تولید و توزیع اطلاعات موردنیاز به حساب می‌آیند و در برآوردن نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی جهت ارتقای کیفیت آموزش و پژوهش، ابزار مهمی تلقی می‌شوند.

## بیان مسئله

دانشگاه‌های مورد مطالعه، دارای ۱۵۵۸ نفر عضو هیئت علمی هستند. کتابخانه‌های این دانشگاه‌ها در کنار انجام امور روزمره اطلاع‌رسانی از منابع چاپی و غیرچاپی خود، به وسیله شبکه‌های اطلاع‌رسانی با ایستگاه‌های کاری متعدد، به امر سازماندهی، جست‌وجو، بازیابی، و تأمین اطلاعات مورد نیاز مراجعان از جمله اعضای هیئت علمی

خود اشتغال دارند. پژوهش حاضر بر آن است که به بررسی میزان رضایت این گروه از کاربران شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های مورد مطالعه بپردازد و نقاط قوت و ضعف آنها را شناسایی کند.

## تعریف مفاهیم

۱. **اعضای هیئت علمی:** منظور افرادی هستند که دارای یکی از مراتب مربی، آموزشیار، مربی، استادیاری، دانشیاری، و استادی بوده و در یکی از گروه‌های آموزشی دانشکده‌های دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در زمان انجام پژوهش به امر آموزش اشتغال داشته و دارای حکم استخدام رسمی یا پیمانی از کارگزینی این دو دانشگاه باشند و شامل استادان مدعو یا حق‌التدریسی نمی‌شوند.

۲. **شبکه اطلاع‌رسانی دانشگاه:** منظور شبکه اطلاع‌رسانی رایانه‌ای دانشگاه‌های مورد مطالعه است که ایستگاه‌های کاری شبکه‌های فوق در بخش‌های مختلف کتابخانه مرکزی و کتابخانه‌های اختصاصی دانشکده‌ها و بیمارستان‌ها و مرکز رایانه دانشگاه‌ها دایر و برای استفاده برقرار است.

## پرسش‌های اساسی

پژوهش حاضر در پی یافتن پاسخ‌های لازم برای پرسش‌های اساسی زیر است:

۱. منابع و پایگاه‌های اطلاعاتی قابل دسترسی در شبکه اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های مورد مطالعه کدام‌ها هستند؟

۲. مهارت و دانش کاربران شبکه اطلاع‌رسانی

شهید بهشتی و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی. متغیر وابسته: میزان رضایتمندی اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه علوم پزشکی از شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های فوق.

### روش پژوهش و توجیه روایی آن

به منظور مطالعه شبکه اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های دانشگاه‌های فوق، از روش پیمایشی - تحلیلی در انجام پژوهش حاضر استفاده شده است. "در این‌گونه تحقیقات، اطلاعات گردآوری شده از جامعه نمونه در زمان مشخص، برای جامعه‌ای وسیع‌تر در همان زمان، مورد بهره‌برداری قرار می‌گیرند. کاربرد تحقیق پیمایشی در مطالعاتی است که در پی توصیف کمی یک یا چند جنبه از امور هستند" (۳).

### جامعه مورد مطالعه

جامعه مورد مطالعه پژوهش حاضر ۲۰ درصد (معادل ۳۱۲ نفر) از کل اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، طبق تعریف عملیاتی، است که در نیم‌سال اول ۱۳۸۱ در گروه‌های آموزشی دانشکده‌های دانشگاه‌های یاد شده مشغول به کار بوده‌اند.

کتابخانه مرکزی دو دانشگاه به همراه کتابخانه‌های تخصصی دانشکده‌ها و بیمارستان‌ها به عنوان سازمان اصلی نظام اطلاع‌رسانی در دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، از نظر مدیریت و رهبری عمل می‌کنند و مسئولیت تهیه و تدارک منابع مورد

این دو دانشگاه چه اهمیتی در دسترسی به اطلاعات مورد نیاز آنان دارد؟

۳. هدف و دلایل استفاده جامعه‌های مورد مطالعه از شبکه‌های فوق کدام‌ها هستند؟

۴. کیفیت دسترسی به منابع قابل دسترسی در این دو شبکه چگونه است؟

۵. چه نقاط ضعف و قوتی در شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های مورد مطالعه وجود دارد؟

### هدف و فایده پژوهش

هدف از این پژوهش، بررسی تطبیقی میزان رضایتمندی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های مورد مطالعه در استفاده از شبکه‌های اطلاع‌رسانی موجود در دانشگاه‌های فوق است.

فایده پژوهش حاضر کشف نقاط قوت و ضعف شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های مورد مطالعه است تا مسئولان دانشگاه‌ها در برنامه‌ریزی‌های آتی نسبت به رفع تنگناهای احتمالی شبکه‌های فوق و تقویت آنها، برنامه‌ریزی و اقدام کنند.

### فرضیه پژوهش

در پژوهش حاضر فرضیه زیر ارائه می‌شود: بیش از ۵۰ درصد اعضای هیئت علمی جامعه‌های مورد مطالعه در تأمین اطلاعات مورد نیاز خود از شبکه اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های فوق رضایت دارند.

### متغیرهای اساسی پژوهش

متغیر مستقل: شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه

نیاز پژوهشگران و اطلاع‌رسانی به افراد را بر عهده دارند. بنابراین جامعه مورد پژوهش علاوه بر اعضای هیئت علمی، شامل تمام کتابخانه‌های دانشگاهی و بیمارستانی نیز می‌شود.

### شیوه نمونه‌گیری

در پژوهش حاضر ۲۰ درصد از کل جامعه مورد مطالعه (معادل ۳۱۲ نفر) مورد بررسی قرار گرفته‌اند و از روش نمونه‌گیری تصادفی به منظور دسترسی به پاسخ‌های واقعی و دادن فرصت مشارکت بیشتر به کلیه اعضای جامعه مورد مطالعه استفاده شده است.

داده‌ها به وسیله پرسشنامه‌ای حاوی ۲۵ پرسش بسته و یک پرسش باز جمع‌آوری شده است و در صورت لزوم در پایان هر پرسش بسته، یک گزینه با عنوان سایر موارد نیز برای اظهار نظر پاسخگو در نظر گرفته شده است. در قسمت اول پرسشنامه، ۶ پرسش عمومی - هویتی قرار دارد و در قسمت بعدی نیز ۱۹ پرسش مربوط به پژوهش مطرح شده است.

### شیوه گردآوری اطلاعات

برای گردآوری اطلاعات، پرسشنامه پژوهش به تعداد آمار اخذ شده از مدیریت امور کارگزینی دو دانشگاه، در محل کتابخانه‌های دانشکده‌ها و بخش‌های مختلف کتابخانه‌های مرکزی و مرکز رایانه دانشگاه‌های فوق، به منظور دسترسی قطعی به ۲۰ درصد از کل جامعه مورد مطالعه به صورت تصادفی، توسط کتابداران یا با حضور محقق توزیع و جمع‌آوری شد و داده‌های حاصل از ۳۰۰

پرسشنامه تکمیل شده مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. تمامی داده‌ها از پرسشنامه‌ها استخراج و ارزش‌های کیفی به کمی تبدیل شد و داده‌ها به صورت جدول و نمودار تنظیم گردید.

### ابزار پیش‌بینی شده برای گردآوری اطلاعات

ابزار گردآوری اطلاعات و داده‌ها در این پژوهش، شامل پرسشنامه، قلم، کاغذ، نرم‌افزار رایانه‌ای آماری، و رایانه است.

### شیوه‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها

پس از طراحی پرسشنامه و توزیع و جمع‌آوری آنها، ابتدا داده‌ها از پرسشنامه‌های دریافتی استخراج و جدول‌ها و نمودارهای آماری مورد نیاز برای تجزیه و تحلیل با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS و EXCEL تهیه و تنظیم شد.

### پیشینه پژوهش

در مورد پیشینه‌های پژوهش در ایران، در جست‌وجوهای حضوری در کتابخانه‌ها، زیر کلیدواژه‌های مرتبط با موضوع پژوهش که عبارتند از: "اعضای هیئت علمی + شبکه اطلاع‌رسانی + دانشگاه‌ها" جست‌وجو شد و به چند مورد که بیشترین شباهت‌ها را با موضوع پژوهش حاضر داشتند، برخورد شد که در ذیل به آنها اشاره می‌شود:

حسن بذرافشان (۱۳۷۴) پژوهشی با عنوان "بررسی نگرش استفاده‌کنندگان از اطلاعات نسبت به خدمات مکانیزه اطلاع‌رسانی در گروه اطلاعات علمی و فنی مرکز تحقیقات

مخابرات ایران" انجام داد. این پژوهش با روش پیمایشی تحلیلی انجام و اطلاعات موردنظر به وسیله پرسشنامه، گردآوری و تجزیه و تحلیل شده است. نتایج نشان می دهد که سیستم مکانیزه اطلاع رسانی مورد پژوهش قادر بوده به نیازهای بازیابی اطلاعات در حد بالایی پاسخ داده و از سرعت، دقت، و روزآمدی بالایی برخوردار بوده است (۱).

رضا حکیمی (۱۳۷۵) هدف پژوهش خود را تعیین میزان استفاده اعضای هیئت علمی و دانشجویان از فناوری اطلاعات در دو دانشگاه سیستان و بلوچستان و علوم پزشکی زاهدان بیان کرده است. روش تحقیق توصیفی است و گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه انجام گرفته است. نتایج به دست آمده نشان داد که همه دانشجویان و ۸۰ درصد اعضای هیئت علمی، فناوری موجود را ناکافی دانسته و نیاز به یک سیستم حمایتی جهت تأمین متن کامل مقالات مجلات را ضروری ذکر کرده و وجود آموزش های مختلف جهت استفاده از فناوری، وجود کتابداران متخصص در مراکز اطلاع رسانی، و تشویق اعضای هیئت علمی و دانشجویان به انجام جست و جوی های ماشینی را عامل مؤثری در استفاده از این فناوری ذکر کرده اند (۲).

میرعلی موسوی (۱۳۷۵) هدف تحقیق خود را بررسی میزان استفاده از رایانه در کتابخانه های مرکزی دانشگاه های مستقر در شهر تهران بیان کرده تا میزان و چگونگی استفاده از رایانه در بخش های مختلف کتابخانه ها مشخص شود. روش تحقیق، پیمایشی توصیفی و گردآوری اطلاعات از

طریق پرسشنامه بوده است. جامعه مورد مطالعه، کتابخانه های مرکزی دانشگاه های مستقر در تهران (۲۱ مرکز) است. نتایج نشان داد که برنامه ریزی خاصی جهت استفاده بهینه از رایانه در سطح عالی و وسیع در کتابخانه های یاد شده وجود ندارد و از نظر تبادل ارتباطات علمی و بین المللی و تبادل علمی با بانک های اطلاعاتی در سطح ضعیفی عمل می کنند (۶).

فاطمه قمری (۱۳۷۵) هدف پژوهش خود را بررسی وضعیت خدمات اطلاع رسانی از دید استفاده کنندگان کتابخانه های بیمارستانی دانشگاه علوم پزشکی ایران و تهران به قصد تعیین کمبودها و مشکلاتی که در جریان ارائه خدمات وجود دارد بیان کرده است. روش تحقیق پیمایشی و ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه در جامعه ای به تعداد ۱۲۸۰ نفر بوده است. نتایج نشان داده که ۵۱/۸ درصد استفاده کنندگان منابع را روزآمد تشخیص داده اند. ۶۵/۸ درصد اعلام کرده اند که می توانند از منابع مهم اطلاعاتی در زمینه رشته تحصیلی خود در کتابخانه بهره گیرند. از امکانات فناوری اطلاعات در بازیابی و ارائه اطلاعات کم استفاده می شود؛ و ۶۹ درصد تأثیر خدمات راهنمایی کتابداران را در دسترسی به اطلاعات متوسط، کم یا هیچ دانسته اند (۴).

تراب نجاری (۱۳۷۶) پژوهش خود را به روش پیمایشی انجام داده و از کل جامعه موردنظر که ۴۲۸ نفر بودند تعداد ۸۰ نفر را که ۱۸/۷ درصد کل جامعه را تشکیل می دادند مورد مطالعه قرار داده و هدف

پژوهش را نیز ارزیابی میزان رضایت‌مندی جامعه مورد مطالعه از خدمات اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های دانشگاه تبریز ذکر کرده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که اعضای هیئت علمی از مجموعه کتاب‌ها و روزآمدی منابع، شرایط فیزیکی، مقررات امانت، و ساعات کار کتابخانه‌ها اعلام رضایت و از وضعیت پایان‌نامه‌ها و نشریات ادواری اعلام نارضایتی کرده‌اند. ابزار گردآوری اطلاعات نیز پرسشنامه بوده است (۷).

داود کرمانی رضایی (۱۳۷۷) هدف تحقیق را بررسی وضعیت استفاده از رایانه در کتابخانه‌های دانشگاهی شهر مشهد به روش پیمایشی بیان کرده و برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده کرده است. جامعه مورد مطالعه را کتابخانه‌های دانشکده‌ای دانشگاه‌های فردوسی، علوم پزشکی، آزاد، و پیام نور شهر مشهد و نیز کتابخانه‌های مرکزی این دانشگاه‌ها تشکیل داده‌اند (مجموعاً ۱۵ کتابخانه). نتایج نشان داد که این کتابخانه‌ها اساساً از نرم‌افزارهای نوسا، پارس آذرخش، سی دی اس / آی. سیس، و کاوش استفاده کرده‌اند. در این کتابخانه‌ها کمتر از ۵۰ درصد از رایانه استفاده شد. کتابداران عوامل متعدد این عدم موفقیت را به این ترتیب اعلام کرده‌اند: نبودن اطلاعات و تجربه کافی در کاربرد رایانه، کمبود منابع مالی، عدم برنامه‌ریزی مناسب و نبودن قالب‌های مناسب (۵).

برای دسترسی به پیشینه‌هایی در خارج از کشور در ارتباط با موضوع پژوهش حاضر

با کلیدواژه‌های "Networks+Universities" + "Teaching Staff" جست‌وجو و موارد زیر یافت شد:

مری آلیس والودا<sup>۲</sup> (۱۹۷۲) در پژوهشی که درباره نظریه و کاربرد خدمات اطلاع‌رسانی مورد نیاز محققان در کالج لیک‌لند انجام داده، اظهار می‌دارد که تمرکز این گزارش بر روی یک تجزیه و تحلیل عمیق در ارائه خدمات اطلاعاتی - تحقیقاتی انجام شده و در شرف انجام در این کالج می‌باشد. بر اساس نتایج به‌دست آمده از این تحقیق، خدمات فوق‌الذکر شامل این موارد است: الف) گردآوری، مرکزیت دادن و هماهنگی گزارش‌های داخلی، ب) گردآوری اطلاعات مؤسسه‌ای و آماده‌سازی خلاصه گزارش‌ها، ج) مرکزیت دادن و هماهنگ کردن خدمات اطلاعاتی آکادمیک و اداری، و د) مطالعات خاص و پروژه‌ها.

سیستم مزبور براساس نیازهای استفاده کنندگان، تأکید بر روی خدمات، و همکاری و کمک دانشکده‌ها و کارکنان آن طراحی شده است (۱۳: ۴۸).

فردریک کیلگور<sup>۳</sup> (۱۹۷۶) در تحقیقی پیرامون توسعه کامپیوتری کردن کتابخانه‌ها بیان می‌کند که اولین کاربرد کامپیوتری کردن کتابخانه‌ها برای استفاده‌کننده، بهره‌گیری از برنامه‌های جست‌وجو و بازیابی ماشینی است. وی در تحقیق خود می‌گوید که با استفاده از کلیدواژه‌هایی که از قبل به صورت هماهنگ در سیستم‌های کامپیوتری قرار داده می‌شود می‌توان کارهای روزمره و تکراری کتابخانه

2. Mary Alice Valvoda

3. Frederic Kilgour

مانند تهیه فهرست‌ها، سفارش، حسابداری، و کارهای کنترلی را انجام داد(۱۰: ۲۴۱-۲۵۷).

الیزابت هوین<sup>۴</sup> (۱۹۹۰) در پژوهش خود می‌گوید: "مروری بر تحقیقات تا سال ۱۹۸۵ نشان می‌دهد که این تحقیقات برای گروه‌ها و سازمان‌هایی مانند مهندسان و دانشمندان بوده است. در سال‌های اخیر بررسی نیازهای اطلاعاتی در رشته‌های تخصصی انجام می‌شود و این به منظور فراهم آوردن اطلاعات از طریق به‌کارگیری فناوری اطلاعات و شبکه‌های اطلاع‌رسانی و شناخت منابع اطلاعاتی مورد نیاز آنان است" (۹: ۱۹).

داوید باودن<sup>۵</sup> (۱۹۹۰) در مقاله‌ای با عنوان <ارزیابی خدمات و سیستم اطلاعاتی به‌وسیله استفاده‌کننده> رضایت مراجعه‌کننده و برآورده شدن نیازهایش را مهم‌ترین دلیل بقای هر سیستم اطلاعاتی می‌داند و معتقد است به‌دست آوردن اطلاعاتی درباره چگونگی استفاده از این خدمات و درجه موفقیت استفاده‌کنندگان به‌طور قطع بخش مهمی از ارزیابی کار کتابخانه‌هاست. وی شروع این مطالعات را دهه ۱۹۴۰ می‌داند که برای اولین بار کتابداران، استفاده‌کننده و نیازهایش را مورد توجه قرار دادند(۸).

جودیت پالمر<sup>۶</sup> (۱۹۹۱) در تحقیق خود نشان داد که تعداد کمی از متخصصان توانایی استفاده از سیستم‌های رایانه‌ای و یا دستی برای بازیابی اطلاعات را دارند و کمتر سراغ فهرست‌ها و نمایه‌نامه‌ها می‌روند. آنها اغلب

برای تأمین نیازهای اطلاعاتی به همکاران خود مراجعه می‌کنند. اعضای جامعه مورد مطالعه یا قادر به استفاده از فهرست‌های رایانه‌ای نیستند و یا به میزان کمی از مزایای کار کردن با آن اطلاع دارند و از آنها استفاده می‌کنند(۱۱: ۲۵۴-۲۷۵).

رابینسون<sup>۷</sup> (۱۹۹۶) در یک بررسی با عنوان <رضایت‌مندی استفاده‌کننده: ارزیابی همبستگی چند مسئله مهم را با مجموعه و تحلیل رضایت‌مندی استفاده‌کننده، همچنین اجرای فنون اندازه‌گیری و فشار زیادی را که استفاده‌کننده برای تشخیص عینی در ابتدای کار متحمل می‌شود مشخص کرده است. بررسی وی منجر به دو نوآوری جهت توسعه و به‌کارگیری نرم افزار در کتابخانه دانشگاه لندن برای اهداف کیفی و اندازه‌گیری کمی داده‌ها و پیشنهادهایی برای کارهای بعدی شده است(۱۲: ۸۰-۸۶).

### جداول توصیف آماری

داده‌های به‌دست آمده از نظرات اعضای هیئت علمی دو دانشگاه در پرسشنامه تحقیق، از شکل کیفی به کمی تبدیل و جداول و نمودارهای پژوهش آماده شدند. با مشاهده و مطالعه داده‌ها، تجزیه و تحلیل برای نتیجه‌گیری نهایی صورت گرفت و حاصل یافته‌های پژوهش نتایجی را نشان داد که در این قسمت به آنها پرداخته خواهد شد.

4. Elizabeth Hewine

5. David Bowden

6. Judith palmer

7. Robinson

جدول ۱. توزیع فراوانی مرتبه شغلی جامعه آماری

مرتبه شغلی	دانشگاه شهید بهشتی		دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
مری - آموزشیار	۲	۲	۲	۱/۰۳
مری	۳۱	۳۱	۹۹	۵۱/۰۴
استادیار	۲۶	۲۶	۲۴	۱۲/۳۷
دانشیار	۱۴	۱۴	۳۲	۱۶/۴۹
استاد	۲۷	۲۷	۳۷	۱۹/۰۷
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۹۴	۱۰۰

جدول ۲. توزیع فراوانی نوع مدارک مورد جستجوی جامعه آماری

نوع مدارک مورد جست و جو	دانشگاه شهید بهشتی		دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
کتاب‌ها	۴۱	۲۲/۲۸	۳۹	۱۲/۴۴
مقالات	۳۳	۱۷/۹۸	۶۰	۱۸/۹۹
چکیده نامه‌ها	۵	۲/۲۷	۸	۲/۵۳
کتابشناسی‌ها	۱۴	۷/۶۷	۷	۲/۳۷
مقاله نامه‌ها	۱۱	۵/۹۸	۹	۲/۵۸
خلاصه گردهمایی‌ها	۲۰	۱۰/۸۸	۷۱	۲۲/۴۷
گزارش‌ها	۳۶	۱۹/۷۸	۹۰	۲۸/۴۸
سایر	۲۴	۱۳/۱۶	۳۲	۱۰/۱۴
جمع	۱۸۴	۱۰۰	۳۱۶	۱۰۰

جدول ۳. توزیع فراوانی علت استفاده جامعه آماری از شبکه های اطلاع‌رسانی دانشگاه

علت استفاده از شبکه	دانشگاه شهید بهشتی		دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
برای ارتقای آموزش و تدریس	۵۳	۴۹/۰۷	۵۶	۴۵/۵۳
برای راهنمایی دانشجویان	۲۵	۲۳/۱۵	۱۷	۱۳/۸۲
برای تحقیق	۲۰	۱۸/۵۲	۴۴	۳۵/۷۷
برای ارتقای معلومات شخصی	۱۰	۹/۲۶	۶	۴/۸۸
سایر	-	-	-	-
جمع	۱۰۸	۱۰۰	۱۲۳	۱۰۰



جدول ۴. توزیع فراوانی اهمیت استفاده از اطلاعات موجود در شبکه های اطلاع رسانی دانشگاه در فعالیت های آموزشی

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی		دانشگاه شهید بهشتی		میزان اهمیت اطلاعات شبکه
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳۲/۴۶	۳۷	۲۵/۸۲	۲۷	تا ۲۵٪
۶۵/۷۸	۷۵	۶۸/۷۳	۶۰	تا ۵۰٪
۱/۷۶	۲	۵/۴۵	۲	تا ۷۵٪
-	-	-	-	تا ۱۰۰٪
۱۰۰	۱۱۴	۱۰۰	۸۹	جمع

جدول ۵. توزیع فراوانی میزان رضایت کاربران از نحوه دسترسی به اطلاعات موجود در شبکه های اطلاع رسانی دانشگاه

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی		دانشگاه شهید بهشتی		میزان رضایت کاربران
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۴/۹۲	۱۷	۱۶/۸۵	۱۵	تا ۲۵٪
۶۶/۶۶	۷۶	۵۵/۰۵	۴۹	تا ۵۰٪
۱۸/۴۲	۲۱	۲۸/۱	۲۵	تا ۷۵٪
-	-	-	-	تا ۱۰۰٪
۱۰۰	۱۱۴	۱۰۰	۸۹	جمع

جدول ۶. توزیع فراوانی پایگاه های اطلاعاتی قابل دسترسی در شبکه های اطلاع رسانی دانشگاه

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی		دانشگاه شهید بهشتی		پایگاه های اطلاعاتی قابل دسترسی
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱۵/۹۱	۲۱	۱۶/۴۸	۱۵	پایگاه های حاوی اطلاعات کتابشناسی کتابخانه ها
۴۰/۱۵	۵۳	۳۰/۷۷	۲۸	پایگاه های موجود در اینترنت
۴۳/۹۴	۵۸	۵۲/۷۵	۴۸	پایگاه های موجود بر روی لوح فشرده
-	-	-	-	هر سه مورد
۱۰۰	۱۳۲	۱۰۰	۹۱	جمع

جدول ۷. توزیع فراوانی رضایت از سرعت دسترسی و مکان یابی منابع اطلاعاتی مورد نظر در شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه

دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی		دانشگاه شهید بهشتی		رضایت از سرعت دسترسی و مکان یابی
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۹۹/۱۲	۱۱۳	۷۸/۶۶	۷۰	بله
۰/۸۸	۱	۲۱/۳۴	۱۹	خیر
۱۰۰	۱۱۴	۱۰۰	۸۹	جمع

جدول ۸. توزیع فراوانی میزان رضایت از روزآمد بودن اطلاعات موجود در شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه

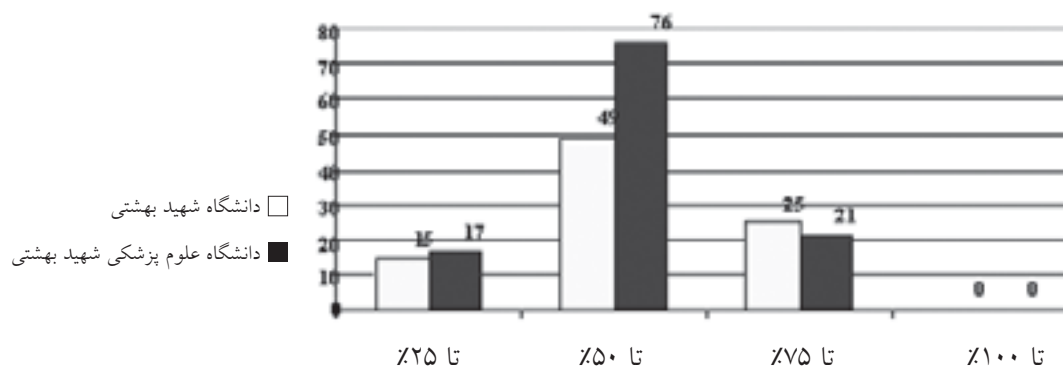
دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی		دانشگاه شهید بهشتی		میزان رضایت از روزآمد بودن اطلاعات
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
-	-	۲/۲۵	۲	تا ۲۵٪
۱۴/۰۴	۱۶	۳۸/۲۰	۳۴	تا ۵۰٪
۸۰/۷۰	۹۲	۵۹/۵۵	۵۳	تا ۷۵٪
۵/۲۶	۶	-	-	تا ۱۰۰٪
۱۰۰	۱۱۴	۱۰۰	۸۹	جمع

جدول ۹. توزیع فراوانی تأثیر شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه در ارتقای امر آموزش

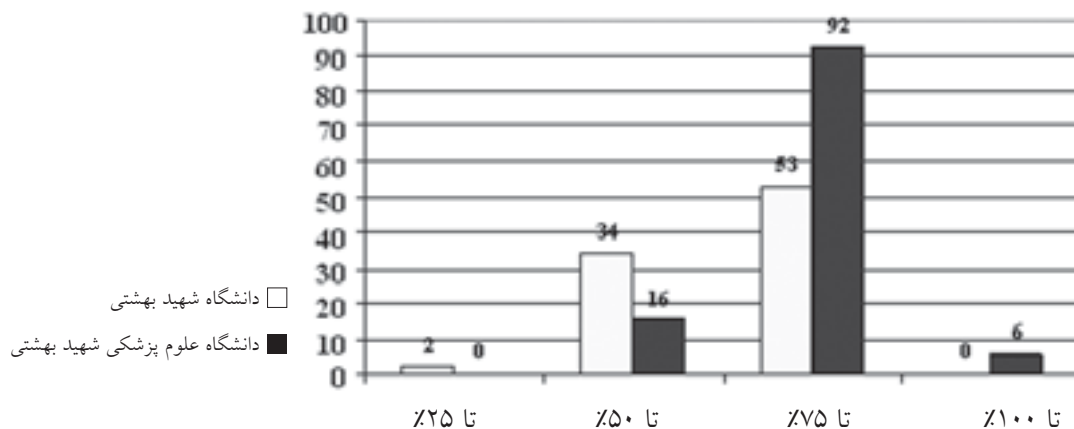
دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی		دانشگاه شهید بهشتی		میزان اهمیت اطلاعات شبکه
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱/۷۵	۲	۲/۲۵	۲	تا ۲۵٪
۷۱/۹۳	۸۲	۷۱/۹۱	۶۴	تا ۵۰٪
۲۶/۳۲	۳۰	۲۵/۸۴	۲۳	تا ۷۵٪
-	-	-	-	تا ۱۰۰٪
۱۰۰	۱۱۴	۱۰۰	۸۹	جمع



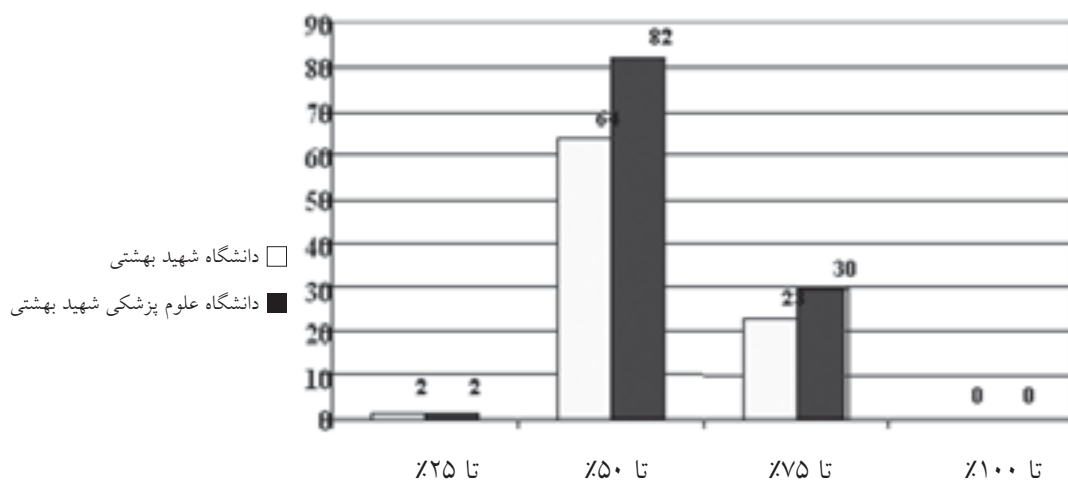
نمودار ۱. توزیع فراوانی علت استفاده جامعه آماری از شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه



نمودار ۲. توزیع فراوانی میزان رضایت کاربران از نحوه دسترسی به اطلاعات موجود در شبکه‌های اطلاع‌رسانی



نمودار ۳. توزیع فراوانی میزان رضایت از روزآمد بودن اطلاعات موجود در شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه



نمودار ۴. توزیع فراوانی تاثیر شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه در ارتقای امر آموزش

## پاسخ به پرسش های اساسی

پرسش اساسی یک. منابع و پایگاه های اطلاعاتی قابل دسترسی در شبکه اطلاع رسانی دانشگاه های مورد مطالعه کدام ها هستند؟

در هر دو دانشگاه مهم ترین منابع قابل دسترسی در شبکه اطلاع رسانی لوح های فشرده معرفی شده اند. به طوری که در دانشگاه شهید بهشتی ۴۸ مورد و در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی ۵۸ مورد لوح های فشرده را به عنوان مهم ترین منابع و پایگاه های اطلاع رسانی بیان کرده اند. آزمون کای اسکوتر انجام شده نیز مطلب فوق را برای هر دو دانشگاه ثابت می کند چرا که مقدار  $\chi^2$  (۱۸/۲۲ و ۲۶/۳۴) از مقدار مشخص در جدول کای اسکوتر با درجه آزادی ۲ بزرگ تر است. بنابراین اکثر اعضای هیئت علمی دو دانشگاه از لوح های فشرده به عنوان مهم ترین منابع اطلاعاتی قابل دسترسی استفاده می کنند.

پرسش اساسی دو. مهارت و دانش کاربران شبکه اطلاع رسانی این دو دانشگاه چه اهمیتی در دسترسی به اطلاعات مورد نیاز آنان دارد؟

اکثر اعضای هیئت علمی دو دانشگاه برای استفاده از شبکه اطلاع رسانی خود آموزش دیده اند (۶۶ نفر در دانشگاه شهید بهشتی و ۹۳ نفر در دانشگاه علوم پزشکی). آزمون کای اسکوتر انجام شده نیز اثبات می کند که بین تعداد افرادی که آموزش دیده اند با آنهایی که آموزش ندیده اند، تفاوت وجود دارد؛ چرا که مقدار  $\chi^2$  محاسبه شده (۲۳/۲۸ و ۴۳/۲۴) محاسبه شده در هر دو دانشگاه از مقدار مشخص در جدول با درجه آزادی ۱ بزرگ تر است بنابراین اکثر اعضای هیئت علمی

آموزش لازم را برای بهره گیری از منابع اطلاعاتی دیده اند.

از مجموع پاسخگویان در دانشگاه شهید بهشتی ۴۳ نفر اظهار داشتند حدود ۷۵ درصد با شبکه اطلاع رسانی دانشگاه خود آشنایی دارند در حالی که در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی از مجموع ۱۱۴ نفر پاسخگو ۷۶ نفر میزان آشنایی خود را با شبکه اطلاع رسانی دانشگاه مربوط حدود ۵۰ درصد ذکر کرده اند. آزمون  $\chi^2$  انجام شده نیز مطلب فوق را تأکید می کند چرا که  $\chi^2$  محاسبه شده در هر دانشگاه از مقدار مشخص در جدول با درجه آزادی ۲ بزرگ تر است، بنابراین در دانشگاه شهید بهشتی بیشتر پاسخگویان آشنایی خود را با شبکه اطلاع رسانی دانشگاه خود ۷۵ درصد و در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی اغلب پاسخگویان میزان این آشنایی را ۵۰ درصد ذکر کرده اند.

در هر دو دانشگاه اکثر پاسخگویان اظهار داشتند که آموزش های لازم در خصوص بهره گیری از شبکه اطلاع رسانی را در حین تحصیل کسب کرده اند و تنها ۲۶ درصد در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، آموزش لازم را از طریق کتابخانه یا مرکز اطلاع رسانی کسب کرده اند. آزمون  $\chi^2$  انجام شده در هر دو دانشگاه نیز مطلب فوق را تأیید می کند چرا که آزمون  $\chi^2$  محاسبه شده از مقدار مشخص در جدول با درجات آزادی ۲ و ۳ بزرگ تر است، بنابراین تفاوت بین فراوانی در جدول فوق معنی دار است، به عبارت دیگر اکثر پاسخگویان در حین تحصیل آموزش لازم برای بهره گیری از شبکه اطلاع رسانی را کسب کرده اند.

در دانشگاه شهید بهشتی تفاوت معنی‌داری بین تعداد کسانی که اظهار داشته‌اند دریافت اطلاعات با واسطه و یا بی‌واسطه انجام می‌شود وجود ندارد، چرا که مقدار  $\chi^2$  از مقدار مشخص در جدول با درجه آزادی ۱ کوچک‌تر است، بنابراین نمی‌توان اظهار نظر قطعی برای دانشگاه شهید بهشتی داشت. در حالی که در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تفاوت آمارها معنی‌دار است؛ چرا که مقدار  $\chi^2$  از مقدار مشخص در جدول بزرگ‌تر است، بنابراین پاسخگویان به‌طور معنی‌داری در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی اطلاعات خود را با واسطه دریافت می‌کنند.

**پرسش اساسی سه.** هدف و دلایل استفاده جامعه‌های مورد مطالعه از شبکه‌های فوق کدام‌ها هستند؟

در هر دو دانشگاه افراد برای ارتقای آموزش و تدریس از شبکه اطلاع‌رسانی استفاده می‌کنند. آزمون کای اسکوتر انجام شده نیز مطلب فوق را ثابت می‌کند؛ چرا که مقدار  $\chi^2$  در هر دو دانشگاه از مقدار مشخص در جدول با درجه آزادی ۳ بزرگ‌تر است، بنابراین تفاوت‌های بین آمارهای فوق معنی‌دار است. به عبارت دیگر، افراد نمونه به‌طور معنی‌داری برای ارتقای آموزش و تدریس از منابع اطلاعاتی استفاده می‌کنند. از نظر پاسخگویان در دانشگاه شهید بهشتی میزان اهمیت استفاده در حدود ۵۰ درصد است، چرا که از مجموع ۸۹ نفر ۶۰ نفر معتقد بوده‌اند که میزان اهمیت در حدود ۵۰ درصد است و ۲۷ نفر این میزان را در حدود ۲۵ درصد ذکر کرده‌اند. در دانشگاه علوم

پزشکی شهید بهشتی نیز از مجموع ۱۱۴ نفر ۷۵ نفر این میزان را در حدود ۵۰ درصد و ۳۷ نفر در حدود ۲۵ درصد ذکر کرده‌اند. آزمون  $\chi^2$  انجام شده نیز نشان می‌دهد بین فراوانی‌ها تفاوت وجود دارد؛ چرا که در هر دو مورد  $\chi^2$  محاسبه شده از مقدار مشخص در جدول با درجه آزادی ۲ بزرگ‌تر است. بنابراین می‌توان گفت از نظر پاسخگویان در دو دانشگاه میزان اهمیت استفاده از شبکه اطلاع‌رسانی در حدود ۵۰ درصد است.

**پرسش اساسی چهار.** کیفیت دسترسی به منابع قابل دسترسی در این دو شبکه چگونه است؟

اکثر پاسخگویان اعتقاد داشته‌اند که کیفیت دسترسی به منابع در شبکه اطلاع‌رسانی دانشگاه تا حدود ۵۰ درصد تأثیر داشته است؛ به طوری که در دانشگاه شهید بهشتی ۶۴ نفر و در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی ۸۲ نفر این اعتقاد را داشته‌اند. در مرتبه بعدی ۲۳ نفر در دانشگاه شهید بهشتی و ۳۰ نفر در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی اعتقاد داشته‌اند که کیفیت دسترسی به منابع در شبکه اطلاع‌رسانی دانشگاه تا حدود ۷۵ درصد تأثیر داشته است. تنها ۲ درصد از پاسخگویان در هر دو دانشگاه معتقد بوده‌اند که کیفیت دسترسی به منابع در شبکه اطلاع‌رسانی دانشگاه در حد ۲۵ درصد مؤثر بوده است. با توجه به اینکه فراوانی مشاهده شده کمتر از ۵ درصد است، محدودیت موجود اجازه استفاده و بهره‌گیری از آزمون‌های آماری غیرپارامتری را میسر نمی‌سازد.

در هر دو دانشگاه، حدود ۵۰ درصد پاسخگویان از نحوه دسترسی به منابع و

اطلاعات از طریق شبکه اطلاع‌رسانی دانشگاه خود رضایت دارند. آزمون  $\chi^2$  انجام شده برای هر دو دانشگاه نیز مطلب فوق را تأیید می‌کند چرا که مقدار  $\chi^2$  از مقدار مشخص در جدول با درجه آزادی ۲ بزرگ‌تر است، بنابراین تفاوت‌های موجود در فراوانی جدول معنی‌دار است. به عبارت دیگر می‌توان گفت بیشتر پاسخگویان به میزان ۵۰ درصد از نحوه دسترسی به منابع و اطلاعات مورد نیاز خود رضایت دارند.

**پرسش اساسی پنج.** چه نقاط ضعف و قوتی در شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های مورد مطالعه وجود دارد؟

در هر دو دانشگاه بیشتر پاسخگویان اعتقاد داشته‌اند که محدودیت زمانی در پایگاه‌ها وجود ندارد و در صورت وجود نیز تأثیری در امر کسب اطلاعات مورد نظر ایشان نداشته است؛ ولی آزمون آماری انجام شده برای دو دانشگاه نتایج متفاوتی را نشان می‌دهد، به طوری که  $\chi^2$  مشاهده شده برای دانشگاه شهید بهشتی معنی‌دار نیست، زیرا مقدار  $\chi^2$  از مقدار مشخص در جدول با درجه آزادی ۱ کوچک‌تر است، بنابراین به طور قطع نمی‌توان گفت که استفاده از منابع تابع محدودیت زمانی نیست. این آزمون برای دانشگاه شهید بهشتی در سطح ۵ درصد خطا معنی‌دار است به عبارت دیگر پاسخگویان دانشگاه علوم پزشکی به طور معنی‌داری اعتقاد داشته‌اند که استفاده از شبکه در این دانشگاه تحت شرایط و محدودیت‌های زمانی نیست و محدودیت زمانی نامحسوس موجود نیز در امر کسب اطلاعات مورد نیاز ایشان مؤثر نمی‌باشد. اکثر پاسخگویان از سرعت دستیابی به

اطلاعات در هر دو دانشگاه رضایت دارند، به طوری که ۷۰ نفر در دانشگاه شهید بهشتی و ۱۱۳ نفر در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی این موضوع را اظهار داشته‌اند. آزمون  $\chi^2$  انجام شده در دانشگاه شهید بهشتی مطلب فوق را ثابت می‌کند چرا که مقدار  $\chi^2$  از مقدار مشخص در جدول با درجه آزادی ۱ بزرگ‌تر است. با توجه به تفاوت فاحش آمار در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی گرایش پاسخگویان به رضایت از سرعت دستیابی، محرز است، بنابراین در هر دو دانشگاه پاسخگویان از سرعت دستیابی به اطلاعات رضایت دارند.

در مجموع پاسخگویان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی از روزآمد بودن اطلاعات رضایت بیشتری دارند، چرا که ۶ نفر اظهار داشته‌اند به میزان ۱۰۰ درصد از روزآمد بودن اطلاعات رضایت داشته‌اند؛ در حالی که در دانشگاه شهید بهشتی فراوانی این گزینه صفر است. در مجموع آزمون  $\chi^2$  نشان می‌دهد پاسخگویان در هر دو دانشگاه به میزان ۷۵ درصد از روزآمد بودن اطلاعات رضایت دارند، زیرا مقادیر  $\chi^2$  در هر دو دانشگاه از مقدار مشخص در جدول با درجه آزادی ۲ بزرگ‌تر است. بنابراین اغلب پاسخگویان میزان رضایت را ۷۵ درصد می‌دانند.

### اثبات فرضیه

پاسخگویان در هر دو دانشگاه اظهار داشته‌اند که حدود ۵۰ درصد اطلاعات مورد نیاز خود را از شبکه اطلاع‌رسانی دانشگاه تأمین می‌کنند. ضمن اینکه تعداد کسانی که تا ۷۵ درصد اطلاعات خود را از این شبکه

دریافت می‌کنند بسیار کم است و افرادی که ۱۰۰ درصد اطلاعات مورد نیاز خود را از شبکه اطلاع‌رسانی دانشگاه تأمین کنند اصلاً وجود ندارد. آزمون  $\chi^2$  انجام شده نیز ثابت می‌کند که تفاوت بین فراوانی در جدول نیز معنی‌دار است، زیرا مقدار  $\chi^2$  از مقدار مشخص در جدول با درجه آزادی ۲ بزرگ‌تر است، بنابراین اکثر پاسخگویان به میزان ۵۰ درصد از شبکه اطلاع‌رسانی دانشگاه استفاده می‌کنند.

### یافته‌های تحقیق و نتیجه‌گیری

حاصل یافته‌های مطالعه تطبیقی میزان رضایت اعضای هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی از شبکه‌های اطلاع‌رسانی این دو دانشگاه نشان داد که:

۱. مطالعه مرتبه شغلی جامعه آماری در هر دو دانشگاه نشان می‌دهد که مربی آموزشیار با کمترین میزان یعنی در حدود ۲ درصد در حداقل، و مربی با ۳۱ درصد در دانشگاه شهید بهشتی و ۵۱/۰۴ درصد در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در حداکثر قرار داشته‌اند. مرتبه‌های دیگر شغلی به ترتیب اولویت با استاد، استادیار، و دانشیار رقمی به مجموع حدود ۵۰ - ۶۰ درصد را تشکیل می‌دهند. علت بالا بودن تعداد مربی در هر دو دانشگاه احتمالاً استخدام بیشتر این مرتبه شغلی می‌باشد که جامعه نسبتاً جوانی است.

۲. یافته‌های پژوهش درباره شکل فیزیکی منابع مطالعاتی مورد جست‌وجو در دانشگاه شهید بهشتی، کتاب را به میزان ۲۲/۲۸ درصد در اولویت اول قرار دارد، در صورتی که اولویت

اول در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی به گزارش‌ها با ۲۸/۴۸ درصد اختصاص یافته و سپس خلاصه گردهمایی‌ها با ۲۲/۴۷ درصد و مقالات نشریات ادواری ۱۸/۹۹ درصد در اولویت دوم و سوم قرار دارند و کتاب‌ها و سایر منابع نظیر پایان‌نامه‌ها، مقاله‌نامه‌ها، چکیده‌نامه‌ها و کتابشناسی‌ها در مجموع ۳۰ درصد منابع و مطالعاتی مورد جست‌وجو در دانشگاه علوم پزشکی را تشکیل می‌دهند. گزارش‌ها و مقالات که اولویت دوم و سوم در دانشگاه شهید بهشتی هستند رقمی در حدود ۳۷ درصد و سپس سایر منابع نظیر پایان‌نامه‌ها، خلاصه گردهمایی‌ها، مقاله‌نامه‌ها، چکیده‌نامه‌ها، و کتابشناسی‌ها نیز مجموعاً با ۳۷ درصد در اولویت‌های بعدی قرار دارند.

۳. در تحلیل هدف و دلایل استفاده از شبکه‌های فوق، پاسخگویان در هر دو دانشگاه اظهار کرده‌اند که برای ارتقای آموزش و تدریس از شبکه‌های مستقر در دانشگاه‌های خود استفاده می‌کنند، به طوری که میزان ۴۹/۰۷ درصد در دانشگاه شهید بهشتی و ۴۵/۵۳ درصد در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی گویای این مطلب است. پس می‌توان گفت که عمده‌ترین دلیل افراد برای استفاده از شبکه‌های نامبرده ارتقای امر آموزش و تدریس بوده است و دلایلی مانند راهنمایی دانشجویان و تحقیق و ارتقای معلومات شخصی به عنوان هدف‌ها و دلایل بعدی نزد جامعه آماری فوق مطرح بوده‌اند.

۴. با توجه به نتایج به دست آمده از نظر پاسخگویان در دانشگاه شهید بهشتی، میزان اهمیت استفاده از شبکه اطلاع‌رسانی در فعالیت‌های آموزشی بیشتر از ۵۰ درصد است،



زیرا ۶۸/۷۳ درصد میزان این اهمیت را ۵۰ درصد ذکر کرده‌اند. در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی نیز ۶۵/۷۸ درصد این میزان را در حدود ۵۰ درصد بیان کرده‌اند. بنابراین می‌توان گفت از نظر پاسخگویان در هر دو دانشگاه میزان اهمیت استفاده از شبکه‌های اطلاع‌رسانی موجود در فعالیت‌های آموزشی، در حدود ۵۰ درصد است. پس نتیجه گرفته می‌شود که این شبکه‌ها برای تأمین اطلاعات و ارتقای فعالیت‌های آموزشی جامعه آماری خود موفق و مثبت عمل کرده‌اند.

۵. نتایج پژوهش نشان داد که در هر دو دانشگاه پاسخگویان از نحوه دسترسی به منابع اطلاعاتی مورد نیاز از شبکه اطلاع‌رسانی دانشگاه خود، در حدود ۵۰ درصد رضایت دارند به طوری که رقم ۵۵/۰۵ درصد در دانشگاه شهید بهشتی و ۶۶/۶۶ درصد در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی این نکته را تأیید می‌کند. بنابراین این دو دانشگاه در جهت ارائه اطلاعات از طریق شبکه به افراد به صورت با واسطه یا بی‌واسطه موفق عمل کرده‌اند.

۶. یافته‌های پژوهش نشان داد که در هر دو دانشگاه مهم‌ترین پایگاه اطلاعاتی قابل دسترسی در شبکه اطلاع‌رسانی لوح‌های فشرده معرفی شده‌اند به طوری که در دانشگاه شهید بهشتی ۵۲/۷۵ درصد و در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی ۴۳/۹۴ درصد از افراد لوح‌های فشرده را به عنوان مهم‌ترین منابع و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی قابل دسترس در این دو شبکه معرفی کرده‌اند. بنابراین اکثریت جامعه آماری در هر دو دانشگاه از لوح‌های فشرده به عنوان مهم‌ترین پایگاه‌های اطلاعاتی

قابل دسترس استفاده می‌کنند.

۷. در مورد رضایت از سرعت دسترسی و مکان یابی منابع اطلاعاتی مورد نظر در شبکه‌های اطلاع‌رسانی در دو دانشگاه، اکثر پاسخگویان این دو دانشگاه از سرعت دستیابی و مکان‌یابی اطلاعات در دو دانشگاه ابراز رضایت کرده‌اند، به طوری که ۷۸/۶۶ درصد در دانشگاه شهید بهشتی و ۹۹/۱۲ درصد در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی این موضوع را اظهار داشته‌اند. بنابراین در هر دو دانشگاه پاسخگویان از سرعت دستیابی به اطلاعات رضایت دارند که نشانگر یکی از مزایای شبکه‌های فوق است.

۸. مطالعه آمارهای به دست آمده در مورد میزان رضایت پاسخگویان از روزآمد بودن اطلاعات، حاکی از این است که در مجموع پاسخگویان در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی از روزآمد بودن اطلاعات رضایت بیشتری داشته‌اند، چون حتی ۵/۲۶ درصد افراد به میزان ۱۰۰ درصد از روزآمد بودن اطلاعات اعلام رضایت کرده‌اند و ۸۰/۷۰ درصد نیز به میزان ۷۵ درصد از این امر رضایت دارند؛ در حالی که در دانشگاه شهید بهشتی فراوانی گزینه ۱۰۰ درصد صفر است و ۵۹/۵۵ درصد نیز تا ۷۵ درصد ابراز رضایت کرده‌اند. در مجموع پاسخگویان در هر دو دانشگاه به میزان ۷۵ درصد از روزآمد بودن اطلاعات رضایت دارند که از محاسن شبکه فوق محسوب می‌شود، چون دسترسی به جدیدترین اطلاعات را از طریق اینترنت و پایگاه‌های موجود بر روی لوح‌های فشرده مقدور می‌سازد.

۹. با توجه به نتایج آماری به دست آمده،

اکثر پاسخگویان اعتقاد داشته‌اند که شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های مورد مطالعه در ارتقای امر آموزش، به میزان ۵۰ درصد تأثیر داشته‌اند به طوری که در دانشگاه شهید بهشتی میزان ۷۱/۹۱ درصد و در دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی ۷۱/۹۳ درصد به این امر اذعان نموده‌اند. در حدود ۲۵ درصد در هر دو دانشگاه این تأثیر را تا ۷۵ درصد و تنها حدود ۲ درصد این تأثیر را تا ۲۵ درصد ذکر کرده‌اند. بنابراین چون بیش از ۵۰ درصد از پاسخگویان نسبت به ارتقای آموزش توسط این شبکه‌ها ابراز رضایت کرده‌اند می‌توان گفت که شبکه‌های فوق عملکردی مثبت و موفق داشته‌اند.

### نتیجه‌گیری کلی

نتایج کلی حاصل از تحقیق نشان می‌دهند که شبکه‌های اطلاع‌رسانی دانشگاه‌های مورد مطالعه توانسته‌اند به طور نسبی به میزان بالای ۵۰ درصد به ارتقای کیفیت آموزش و تدریس، تأمین منابع مطالعاتی مورد نیاز، سهولت و سرعت در نحوه دسترسی به اطلاعات روزآمد موجود در شبکه‌های فوق با استفاده از پایگاه‌های مختلف حاوی اطلاعات کتابشناسی، اینترنت، لوح‌های فشرده، بدون اعمال محدودیت‌های زمانی یا مقررات اداری، رضایت جامعه مورد مطالعه را جلب کنند. کتابخانه‌های دانشگاه نیز با بالاترین میزان مراجعه برای استفاده از شبکه‌های مورد نظر توانسته‌اند در جلب رضایت جامعه مدرسین مورد نظر نقش مهمی ایفا کنند تا تأثیر شبکه‌های نامبرده را در ارتقای امر آموزش در دانشگاه بسیار

مؤثر تشخیص دهند، ولی مسئولان و مدیران هر دو دانشگاه باید در برنامه‌ریزی‌های آتی تمهیدات لازم را برای ارتقای وضعیت فعلی نظام اطلاع‌رسانی دانشگاه به وسیله شبکه‌های رایانه‌ای در نظر گرفته و نسبت به تقویت و تهیه امکانات مورد نیاز در هر یک از موارد یاد شده که به جلب رضایت بیشتری از طرف مراجعان منجر می‌شود، بیشتر اهتمام ورزند.

### پیشنهادات

بر اساس یافته‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل آنها، پیشنهادات زیر جهت بهبود کیفیت کار شبکه‌های اطلاع‌رسانی در دانشگاه‌های نامبرده ارائه می‌شود:

۱. بررسی اهمیت، فایده، و مشکلات شبکه اطلاع‌رسانی بین کتابخانه‌های هر دانشگاه در سطح شهر و کشور و تهیه و تأمین اعتبار کافی برای تجهیز دانشگاه به جدیدترین امکانات رایانه‌ای و افزایش تعداد ایستگاه‌های شبکه در دانشگاه؛
۲. بررسی موانع و مشکلات اعضای هیئت علمی دانشگاه در جهت تأمین منابع مطالعاتی مورد نیاز و شناسایی پایگاه‌های اطلاعاتی مورد نیاز آنان، ضمن شناخت نیازهای اطلاعاتی این گروه از کاربران به تفکیک رشته‌های تحصیلی موجود در هر دانشگاه؛
۳. مجموعه‌سازی مبتنی بر نیاز اطلاعاتی، ساماندهی کیفی منابع اطلاعاتی به صورت چکیده و نمایه و روزآمدسازی منابع مطالعاتی کتابخانه‌های دانشگاهی و امکان قبول سفارش و تقاضا برای جست‌وجو، کپی، و پرینت از مقالات و منابع مورد نیاز و ارسال آنها برای جامعه مورد مطالعه و حتی ایجاد و

تقویت نظام همکاری بین کتابخانه‌ای و مراکز اطلاع‌رسانی در سطح شهر و کشور؛ و  
۴. برگزاری دوره یا کلاس‌های آموزشی کوتاه مدت برای آشنایی بیشتر با نحوه عملکرد شبکه‌های مورد مطالعه و متداول کردن استفاده از رایانه به جای برگه دان جهت جست‌وجوی اطلاعات کتابشناختی.

### پیشنهادات برای پژوهش‌های آینده

با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، بررسی‌های آتی در زمینه‌های زیر می‌تواند راهگشا و سودمند باشد:

۱. بررسی مشکلات موجود در نظام خدمات اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های دانشگاهی به منظور برقراری نظام جست‌وجوی پیوسته و بررسی نظر کاربران مختلف شبکه‌های اطلاع‌رسانی در دانشگاه؛

۲. بررسی وضعیت نیروی انسانی شاغل در کتابخانه‌های دانشگاهی و اهمیت تربیت کتابداران متخصص اطلاع‌رسانی؛

۳. بررسی نحوه برنامه‌ریزی سازمان‌ها و دانشگاه‌ها از جهت تأمین منابع مالی مورد نیاز به منظور توسعه شبکه‌های اطلاع‌رسانی و بهره‌برداری از آنها؛ و

۴. مطالعه وضعیت نظام فراهم‌آوری، آماده‌سازی، و دسترس‌پذیری منابع مطالعاتی با در نظر گرفتن نیازهای اطلاعاتی پژوهشگران این مراکز.

### منابع

۱. بذرافشان، حسن. «بررسی نگرش استفاده‌کنندگان از اطلاعات نسبت به خدمات مکانیزه اطلاع‌رسانی در گروه اطلاعات علمی و فنی

مرکز تحقیقات مخابرات ایران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۴.

۲. حکیمی، رضا. «میزان استفاده از تکنولوژی اطلاعات موجود در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاهی شهر زاهدان در امر آموزش و پرورش». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۵.

۳. دینانی، محمد حسین. *روش‌های تحقیق در کتابداری*. تهران، مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۹.

۴. قمری، فاطمه. «بررسی وضعیت خدمات اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های بیمارستانی در بیمارستان‌های آموزشی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی ایران و تهران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، ۱۳۷۵.

۵. کرمانی رضایی، داود. «بررسی وضعیت استفاده‌کنندگان از رایانه در کتابخانه‌های دانشگاهی شهر مشهد». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.

۶. موسوی، میرعلی. «بررسی میزان استفاده از رایانه در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه‌های مستقر در شهر تهران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۵.

۷. نجاری، تراب. «بررسی میزان رضایتمندی اعضای هیئت علمی دانشگاه تبریز از خدمات اطلاع‌رسانی کتابخانه‌ای این دانشگاه». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۶.

8. Bowden, david. *User evaluation on information system and services*. New York: gower, 1990.

12. Robinson, E. "User satisfaction: evaluation". Proceeding of the Conference (Bournemouth University UK , 29-31 Aug 1995) , edited by Knowles, Bournemouth University Library and Information Services , 1990.

13. Valvoda, Mary Alice. "Theory and practical application of information research services at Lakeland community college". *Bibliographic Citation*, July 22, 1972.

9. Hewine , Elizabeth. "Information needs and uses". *Annual Reviews of Information Science and Technology*, New York: Elsevier science pub., 1990.

10. Kilgour , Frederick G. "Historical development of library computerization". *Bibliographic Citation* , 1979.

11. Palmer , Judith. "Scientists and information: 11 personal factors in information behaviour ". *Journal of Documentation* ,Vol. 47 , No. 3 (sept. 1991).

تاریخ دریافت: ۱۳۸۴/۲/۴

